

Irena Kropsz-Wydra

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

SYTUACJA FINANSOWA PRZEDSIĘBIORSTW Z WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO NA TLE KRAJU W CZASACH DEKONIUNKTURY

Streszczenie: Jednym z podstawowych zagadnień oceny sytuacji finansowej przedsiębiorstw jest analiza wyników finansowych podmiotów gospodarczych. Obliczane wyniki finansowe oraz wskaźniki płynności i rentowności umożliwiają sformułowanie opinii o stopniu wypłacalności przedsiębiorstw, zdolności do bieżącego regulowania zobowiązań krótkoterminowych oraz o ich rentowności. Opracowanie dotyczy analizy wyników finansowych podmiotów gospodarczych w latach 2005-2011 oraz dynamiki wskaźników płynności i rentowności. Celem głównym pracy była analiza sytuacji finansowej przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie Dolnego Śląska na tle kraju w dobie kryzysu gospodarczego. Wyniki badań dotyczące analizy dynamiki wyników finansowych przedsiębiorstw na Dolnym Śląsku i w Polsce wykazały, że w analizowanym okresie najgorszy pod względem osiąganego zysku był rok 2008, w którym miał miejsce kryzys gospodarczy. Widocznym skutkiem kryzysu był znaczący spadek dynamiki uzyskiwanych wyników finansowych. Zjawisko to wpłynęło niekorzystnie na działające podmioty gospodarcze, co w efekcie doprowadziło do zmniejszenia się ogólnej liczby przedsiębiorstw działających w Polsce i na Dolnym Śląsku. Kolejne lata działalności firm wykazały poprawę koniunktury gospodarczej, czego dowodem były lepsze wyniki finansowe w kolejnych latach, natomiast w docelowym roku 2011 znacznie poprawiła się wartość osiąganego zysku. Wpłynęło to jednocześnie na podniesienie rentowności i płynności finansowej firm.

Słowa kluczowe: podmioty gospodarcze, wyniki finansowe, rentowność, płynność, Polska, Dolny Śląsk.

1. Wstęp

Głównym wydarzeniem gospodarczym w 2008 r. był kryzys finansowy, który w zaskakujący sposób wpłynął na europejską gospodarkę i którego skutki odczuwają do dziś – w zróżnicowanym stopniu – wszystkie kraje na świecie. Obejmuje on cały system finansowy, czyli nie tylko sektor bankowy, ale również instytucje pokrewne. Jego konsekwencje są niezwykle poważne, ponieważ w obliczu globalizacji i liberalizacji międzynarodowych przepływów kapitałowych ma zasięg globalny i ogólnogospodarczy. Ponadto kryzys systemu finansowego pozostaje w związku z kryzysem ekonomicznym, który przejawia się w spowolnieniu ogólnej aktywności

gospodarczej (zahamowanie produkcji, wzrost bezrobocia) [Żabińska (red.) 2000]. Kryzys takiego rodzaju jest najbardziej dotkliwy, ponieważ podważa zaufanie do rynków finansowych, które samodzielnie nie są w stanie w pełni realizować nałożonych na nie zadań związanych z gromadzeniem kapitału i jego racjonalnej alokacji [Budnikowski 2006].

Zmieniająca się koniunktura gospodarcza oraz zakres czasowy analizy pozwoliły określić sytuację finansową przedsiębiorstw działających na wybranym terenie Dolnego Śląska w świetle kraju, uwzględniając zmiany, które miały miejsce w tym czasie. Klasyfikując podmiot gospodarczy jako czynnik aktywizacji, a także rozwoju danego obszaru, należy więc zwrócić uwagę na wyniki finansowe, które mają znaczenie przy prowadzeniu firmy.

Spotyka się stwierdzenia definiujące wynik finansowy jako porównanie dwóch strumieni zasobów wyrażonych w jednostkach pieniężnych. Z jednej strony są to zasoby wpływające do firmy, zużywane w postaci kosztów w prowadzonej przez nią działalności gospodarczej, z drugiej natomiast są zasoby wypływające z niej, najczęściej w postaci sprzedawanych produktów i otrzymywanych za nie aktywów pieniężnych. Wynik finansowy jest więc dobrą miarą sytuacji ekonomicznej podmiotu oraz może być wykorzystywany do prognozowania przyszłych przepływów pieniężnych. Natomiast, gdy wynik finansowy brutto/zysk brutto jest pomniejszony o obciążenia z tytułu podatku dochodowego, to mamy do czynienia z zyskiem netto, wynikiem finansowym netto bądź zyskiem do podziału dla właścicieli kapitału.

Jednym z problemów wymagających rozwiązania w ramach krótkoterminowego zarządzania finansami jest zapewnienie przedsiębiorstwu płynności finansowej. Może być ona rozumiana dwojako. W pierwszym przypadku chodzi o płynność posiadanych przez przedsiębiorstwo aktywów, czyli łatwość, z jaką poszczególne składniki majątku można zamienić na środki pieniężne bez ponoszenia ewentualnych dodatkowych kosztów bądź zaniżania ceny w stosunku do rzeczywistej wartości tych aktywów. W drugim przypadku przez płynność finansową rozumie się zdolność przedsiębiorstwa do regulowania swoich zobowiązań w wyznaczonym terminie. Ważne jest to, że pomiędzy obydwojoma rodzajami płynności zachodzi ścisły związek. Jeżeli przedsiębiorstwo posiada na zapłatę zobowiązań odpowiednią ilość środków o wysokim stopniu płynności, np. środki pieniężne lub łatwo zbywalne papiery wartościowe, to jego płynność finansowa jest znaczna [Suski-Borek 2001].

W procesie podejmowania decyzji finansowych obok płynności finansowej bardzo ważna jest rentowność podmiotu. Wskaźniki rentowności, zwane również wskaźnikami zyskowności, opisują bowiem kondycję finansową firmy i służą do syntetycznej oceny jej działalności gospodarczej, a właściwie do oceny jej zdolności do generowania satysfakcjonującego zysku z zaangażowanych kapitałów, a także pozwalają określić zwrot z dokonanych inwestycji. Na ich podstawie ocenia się przede wszystkim jakość i sprawność zarządzania przedsiębiorstwem [Dębski 2005].

Uwzględniając zmieniającą się sytuację ekonomiczną kraju, w opracowaniu celem ogólnym była analiza sytuacji finansowej przedsiębiorstw zlokalizowanych na

terenie Dolnego Śląska na tle kraju w dobie kryzysu gospodarczego. Wybrany do analizy okres miał na celu ukazanie dynamiki zmian zachodzących w osiągniętych przez przedsiębiorstwa wynikach finansowych, a także określenie ich rozmiarów i tendencji kształtujących się w latach 2005-2011. Oprócz kryzysu ekonomicznego, jaki miał miejsce we wskazanym okresie, prawdopodobnie nie bez znaczenia dla działalności podmiotów gospodarczych oraz kształtujących się wyników finansowych i tendencji na rynku pozostaje wejście w życie ustawy o zmianie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej i niektórych innych ustaw [Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r.], nowelizującej przepisy ustawy o swobodzie działalności gospodarczej [Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r.] i ustawy o działalności gospodarczej [Ustawa z dnia 19 listopada 1999 r.]. Zmiany te miały na celu uproszczenie procedury zakładania jednoosobowej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, co miało urzeczywistnić koncepcję tzw. jednego okienka. Zgodnie ze znowelizowanymi przepisami ww. ustaw, dotychczasowa skomplikowana procedura rejestracyjna uległa uproszczeniu i skróceniu, a osoba fizyczna chcąca rozpocząć działalność gospodarczą jest zobowiązana do wypełnienia tylko jednego wniosku i złożenia go w urzędzie gminy właściwym dla jej miejsca zamieszkania. Kolejną ważną zmianą było zniesienie opłat za złożenie wniosku zarówno o wpis, jak i o zmianę danych w ewidencji działalności gospodarczej. W myśl tych zmian przedsiębiorca może podjąć działalność gospodarczą w dniu złożenia wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej. W świetle założeń znowelizowanej ustawy o swobodzie działalności taki sposób rejestrowania jednoosobowej działalności gospodarczej miał raczej charakter przejściowy, gdyż od lipca 2011 r. zaczęła działać Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej (CEIDG), urzeczywistniająca koncepcję „zero okienka”. System ten umożliwia spełnienie wszelkich wymogów formalnych związanych z rejestracją działalności gospodarczej za pomocą formularzy elektronicznych zamieszczonych na stronie internetowej CEIDG, a więc bez konieczności udania się do urzędu gminy.

2. Materiał i metody

Zjawiska charakterystyczne dla zmian w gospodarce są efektem zmieniającej się koniunktury gospodarczej. Klasyfikując podmiot gospodarczy jako czynnik aktywizacji, a także rozwoju danego obszaru, należy zwrócić uwagę na wyniki finansowe, które mają znaczenie głównie w procesie działalności firmy, natomiast w późniejszym czasie mogą również wpłynąć na kształtowanie się pewnych tendencji gospodarczych na rynku. Do realizacji celu głównego wyznaczono zadania szczegółowe, które mają odzwierciedlić wpływ kryzysu ekonomicznego na wyniki finansowe przedsiębiorstw na Dolnym Śląsku i w Polsce, takie jak:

- analiza dynamiki wyników finansowych podmiotów gospodarczych na terenie Dolnego Śląska i Polski;
- analiza dynamiki rentowności podmiotów gospodarczych na terenie Dolnego Śląska i Polski;

- analiza dynamiki płynności finansowej podmiotów gospodarczych na terenie Dolnego Śląska i Polski.

Zakres czasowy badań obejmował lata 2005-2011, a zakres przestrzenny – podmioty gospodarcze usytuowane na terenie Dolnego Śląska i Polski. Dobór obiektów do badań był celowy [Kopeć 1983], natomiast za kryterium celu analizy przyjęto położenie podmiotów gospodarczych na Dolnym Śląsku i w Polsce. W celu zebrania materiałów źródłowych posłużono się przede wszystkim metodą statystyki powszechnej [Kopeć 1983]. Dane pochodziły ze stron internetowych Głównego Urzędu Statystycznego – baza danych regionalnych [www.stat.gov.pl].

Do opracowania danych wykorzystano metodę opisową i porównawczą [Ryznar 1999; Kopeć 1983; Stachak 2003, 2006]. W opracowaniu zastosowano porównanie w czasie łańcuchowe, występujące przy podstawie zmiennej, polegające na każdorazowym przyjmowaniu za podstawę odniesienia tylko wskaźników z okresu poprzedzającego okres badany (wskaźnik wielopodstawowy) [Nowak 2005; Bednarski i in. 2003]. Porównanie łańcuchowe pozwala na określenie tempa ich wzrostu lub spadku. Możliwe jest więc ustalenie nie tylko kształtującej się tendencji, lecz także jej nasilenia w poszczególnych okresach [Bednarski i in. 2003]. Metoda porównawcza ma to do siebie, że korzystając z niej, można łatwiej zobrazować dynamikę w poszczególnych latach na terenie Dolnego Śląska i Polski pod względem zmian zachodzących w wynikach finansowych podmiotów gospodarczych.

Badania szczegółowe opracowania dotyczyły analizy dynamiki wyników finansowych, rentowności i płynności finansowej podmiotów gospodarczych. W tym celu obliczono wskaźniki dynamiki w analizowanych latach, celem oceny tempa wyników finansowych przedsiębiorstw przyjmując rok poprzedni jako 100%. Uzyskane wyniki zaprezentowano w formie tabelarycznej i graficznej [Kopeć 1983].

3. Wyniki badań

Wybrany okres analizy pozwolił na ukazanie tendencji w poziomie uzyskiwanych przez przedsiębiorstwa wyników finansowych, z uwzględnieniem zmian zachodzących w gospodarce w tym okresie. Istotnym zjawiskiem mającym wpływ na gospodarkę i jej rozwój był globalny kryzys ekonomiczny w 2008 r. Według informacji GUS, w polskiej gospodarce szczytowa faza cyklu koniunkturalnego przypadała na rok 2007, kiedy to odnotowano wzrost PKB o 6,8%. W II półroczu roku 2008 oraz I półroczu 2009 gospodarka funkcjonowała w warunkach kryzysu ekonomicznego. Efektem tego zjawiska było obniżenie się tempa wzrostu PKB w 2008 r. do poziomu 5,1%, a w 2009 r. do 1,6%. Pod koniec 2009 r. nastąpił wzrost aktywności gospodarczej, którego skutkiem było przyspieszenie tempa wzrostu PKB w 2010 r. do 3,8%, natomiast w 2011 do 4,3%. Pierwszy kwartał 2012 r. przyniósł kolejny wzrost, o ok. 3,5%, w odniesieniu do roku poprzedniego [www.stat.gov.pl].

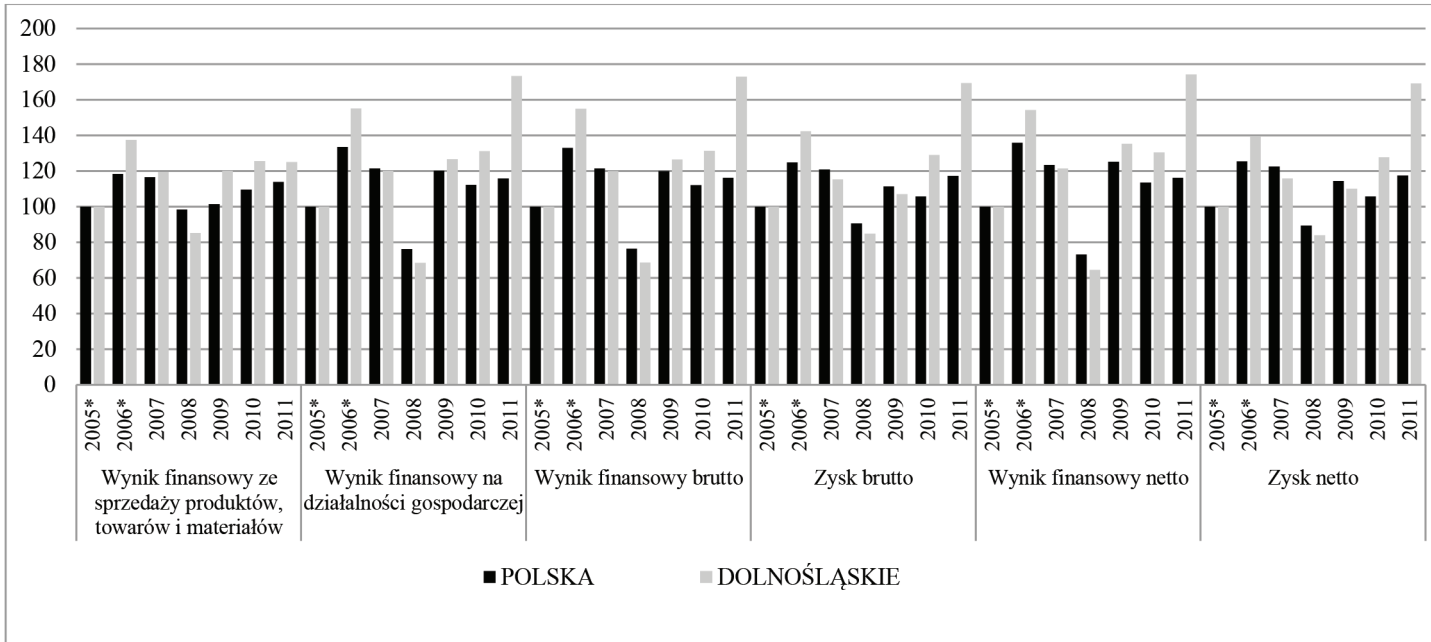
Wszystkie negatywne zmiany dość wyraźnie zarysowały pewne tendencje w działalności podmiotów gospodarczych. W wyniku kryzysu zmniejszyła się liczba

przedsiębiorstw na Dolnym Śląsku oraz w Polsce. Sytuacja taka była spowodowana prawdopodobnie pogarszającymi się wynikami finansowymi. Część podmiotów nie przetrwała tej próby, zaprzestając działalności [Kropsz-Wydra 2012]. Od 2010 r. ponownie zaobserwowano wzrost liczby przedsiębiorstw, wynikający z poprawy sytuacji gospodarczej kraju, a to z kolei wpłynęło na wzrost wyników finansowych przedsiębiorstw oraz ich płynności finansowej i rentowności.

Dynamika zmian wyników finansowych podmiotów gospodarczych w latach 2005-2011 została zaprezentowana na rys. 1. Analizie poddano wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wynik finansowy na działalności gospodarczej, a także wynik finansowy brutto i zysk brutto oraz wynik finansowy netto i zysk netto.

Wynik finansowy ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wykazywał dodatnią dynamikę zmian do roku 2007, gdzie w przypadku podmiotów na Dolnym Śląsku w stosunku do poprzedniego roku nastąpił wzrost tej kategorii finansowej o 19%, a w Polsce o 16%. W 2008 r. odnotowano niższe wyniki finansowe ze sprzedaży, jakie uzyskiwały podmioty gospodarcze, a tym samym wskaźnik dynamiki się obniżył, co było spowodowane kryzysem gospodarczym. W Polsce wynik ze sprzedaży osiągnął poziom 98% wartości z poprzedniego roku, natomiast na Dolnym Śląsku wyniki te były niższe aż o 15%, osiągając 85% wartości z roku poprzedniego. Rok 2009 to okres wzmożonej aktywności gospodarczej, a tym samym odrabiania strat. W tym czasie wyniki finansowe ze sprzedaży systematycznie rosły aż do roku 2011, osiągając ok. 14-procentowy wzrost wyników ze sprzedaży w Polsce; na Dolnym Śląsku nastąpił wzrost o ok. 25% w odniesieniu do poprzedniego okresu analitycznego. Podobna tendencja zmian ze spadkiem w roku 2008 i następnie wzrostem w latach kolejnych była widoczna w osiąganym w przedsiębiorstwach na Dolnym Śląsku i w Polsce wyniku finansowym z działalności gospodarczej, wyniku finansowym brutto i netto oraz w zysku brutto i netto. W analizowanym okresie wynik finansowy przedsiębiorstw z działalności gospodarczej oraz wynik finansowy brutto charakteryzował się zbliżoną dynamiką zmian. W Polsce i na Dolnym Śląsku w latach 2006 i 2007 dynamika wykazała wartości dodatnie. W Polsce nastąpił wzrost wyniku z działalności gospodarczej oraz wyniku finansowego brutto analogicznie o ok. 34% i 21%, natomiast na Dolnym Śląsku o ok. 55% i 20%. W 2008 r. wynik finansowy z działalności gospodarczej oraz wynik finansowy brutto osiągnęły niższe wartości, co tym samym wpłynęło na najwyższy spadek dynamiki. W Polsce wyniki te obniżyły się o ok. jednej czwartej, osiągając 76% wartości z roku poprzedniego, a na Dolnym Śląsku obniżyły się o ok. jednej trzeciej (ok. 61%). Kolejno w latach 2009-2011 wyniki finansowe z działalności gospodarczej oraz wyniki finansowe brutto przedsiębiorstw w Polsce i na Dolnym Śląsku systematycznie się poprawiały.

W roku 2011 w Polsce nastąpił ok. 16-procentowy wzrost wartości tych wskaźników, natomiast na Dolnym Śląsku wzrosły one prawie o trzy czwarte, osiągając 173% wartości roku poprzedniego. Zysk brutto w podmiotach działających w Polsce i na Dolnym Śląsku osiągał podobny kierunek i tempo wzrostu dynamiki w analizowanym

* dane według klasyfikacji PKD 2004

Rys. 1. Dynamika zmian wyników finansowych podmiotów gospodarczych w latach 2005-2011 (rok poprzedni = 100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: danych GUS.

okresie oraz nieco niższy spadek jego poziomu w roku 2008, w porównaniu z poprzednimi kategoriami ekonomicznymi. Obciążenia wyniku finansowego brutto określają poziom wyniku finansowego netto i zysku netto. Uwzględniając kryzys gospodarczy, który w 2008 r. znacznie pogorszył sytuację w kraju, a tym samym działających przedsiębiorstw, można zaobserwować, że pomimo trudności finansowych, jakie wystąpiły w 2008 r., podmioty gospodarcze w Polsce i na Dolnym Śląsku wykazywały zysk netto w kolejnych latach, 2005-2007 i 2009-2011, o zmiennym poziomie wzrostu dynamiki. Ostatecznie w roku 2011 firmy w Polsce osiągnęły wyższy zysk netto o 17%, natomiast na Dolnym Śląsku o 69%. Oczywiście, na wielkość osiąganego zysku w podmiocie gospodarczym może wpływać wiele czynników, nie tylko kryzys ekonomiczny, aczkolwiek był to jeden z zasadniczych czynników w 2008 r.

W obrębie analizy wskaźnikowej analizie poddano wskaźniki rentowności sprzedaży produktów, towarów i materiałów oraz rentowności obrotu brutto i netto, a także wskaźniki płynności finansowej I i II stopnia. Wielkość wskaźnika rentowności sprzedaży, zwanego również marżą zysku ze sprzedaży, zależy od rodzaju działalności. W praktyce spotyka się zasadę, że wskaźnik ten przyjmuje niższe wartości w przedsiębiorstwach z krótkimi cyklami produkcji i sprzedaży, natomiast wyższe w firmach o dłuższym cyklu produkcyjnym. Odzwierciedla on politykę cenową w przedsiębiorstwie i zysk generowany określoną wielkością sprzedaży. W przypadku wskaźnika rentowności brutto, który obejmuje zysk przed opodatkowaniem, jego wartość informacyjna jest mniejsza niż w przypadku wskaźnika rentowności netto, gdyż uwzględnia on cały osiągnięty zysk i nie uwzględnia stopy podatkowej. Na jego wartość mogą mieć wpływ czynniki przypadkowe z grupy przychodów z działalności finansowej bądź też zyski lub straty nadzwyczajne. Natomiast wskaźnik rentowności netto daje nam lepszy obraz generowanego zysku ze sprzedaży w przedsiębiorstwie. Wysoka wartość tego wskaźnika dowodzi dużej możliwości generowania zysku przez podmiot, a tym samym jego dobrej kondycji finansowej. Wskaźnik rentowności netto w przeważającym stopniu pomaga określić, czy jest ono rentowne, czy nie.

Wskaźniki rentowności podmiotów gospodarczych w latach 2005-2011 dla przedsiębiorstw dolnośląskich na tle kraju przedstawia tab. 1, natomiast rys. 1 prezentuje dynamikę zmian wskaźników rentowności dla analizowanego okresu.

Informacje zamieszczone w tab. 1 dotyczące wskaźników rentowności ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wskazują, że wyższą rentowność posiadały podmioty gospodarcze na Dolnym Śląsku. Kształtowała się ona na poziomie od ok. 7% w 2008 r. do ponad 10% w roku 2011. W przypadku podmiotów dla Polski rentowność sprzedaży wynosiła ponad 5%. Oczywiście, niższa marża zysku w 2008 r., zarówno w przypadku firm na Dolnym Śląsku, jak i w Polsce, jest potwierdzeniem niższych wyników finansowych, jakie uzyskały firmy w czasie kryzysu gospodarczego. Podobną tendencję można zaobserwować w odniesieniu do wartości wskaźników rentowności obrotu brutto i netto: wyższą rentowność generowały podmioty na Dolnym Śląsku, niższą w Polsce ogółem. W 2011 r. rentowność obrotu netto dla firm dolnośląskich wynosiła ok. 10%, w Polsce ok. 4,5%.

Tabela 1. Wskaźniki rentowności podmiotów gospodarczych w latach 2005-2011 (w %)

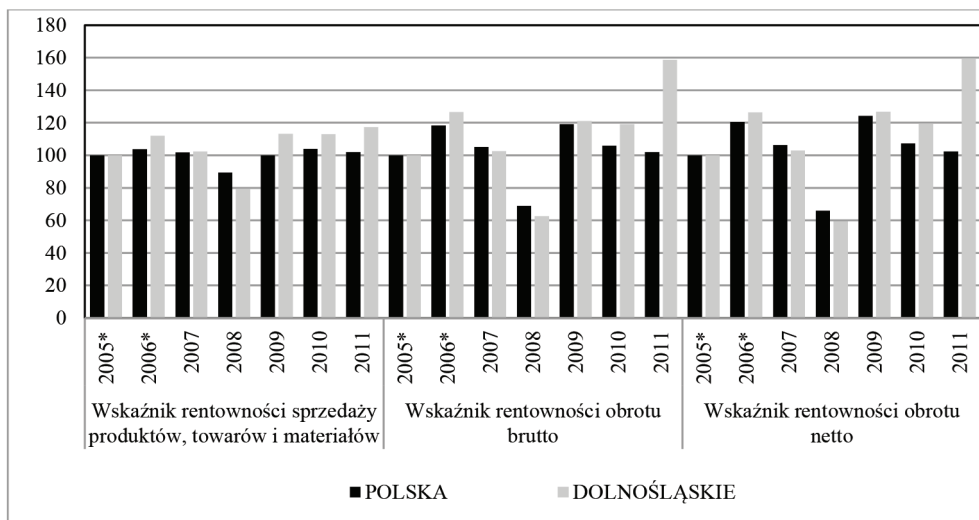
Wyszczególnienie		Polska	Dolnośląskie
Wskaźnik rentowności sprzedaży produktów, towarów i materiałów	2005*	5,3	7,5
	2006*	5,5	8,4
	2007	5,6	8,6
	2008	5,0	6,8
	2009	5,0	7,7
	2010	5,2	8,7
	2011	5,3	10,2
Wskaźnik rentowności obrotu brutto	2005*	4,9	6,4
	2006*	5,8	8,1
	2007	6,1	8,3
	2008	4,2	5,2
	2009	5,0	6,3
	2010	5,3	7,5
	2011	5,4	11,9
Wskaźnik rentowności obrotu netto	2005*	3,9	5,3
	2006*	4,7	6,7
	2007	5,0	6,9
	2008	3,3	4,1
	2009	4,1	5,2
	2010	4,4	6,2
	2011	4,5	9,9

* dane według klasyfikacji PKD 2004

Źródło: dane GUS.

Zdecydowanie wyższa rentowność przedsiębiorstw na Dolnym Śląsku prawdopodobnie jest wynikiem tego, że firmy działające i jednocześnie skupiające swoich odbiorców na rynku lokalnym mają większe szanse na lepsze wyniki oraz możliwość utrzymania się na rynku. Dość stabilna konsumpcja na rynku lokalnym często jest dla nich ratunkiem w momencie gorszych warunków ekonomicznych na rynku. Daje to szansę dalszego rozwoju dzięki znajomości rynku, a w szczególności odbiorców, co pomaga ocenić potrzeby lokalnej społeczności. Dynamika zmian wskaźników rentowności w latach 2005-2011 przedstawiona na rys. 2 określa kierunek i tempo zmian ich wartości w analizowanych latach. Analogicznie do wcześniej uzyskiwanych przez przedsiębiorstwa wyników finansowych, rentowność podmiotów wykazywała systematyczny wzrost w latach 2005-2007 i 2009-2011. W roku 2008 przedsiębiorstwa na Dolnym Śląsku oraz te w Polsce generowały znacznie niższy zysk z jednostki sprzedaży, czego dowodem jest niższa dynamika rentowności w tym okresie. Na Dolnym Śląsku obniżyła się ona wówczas do 79%, a w Polsce do 89% w porównaniu z rokiem poprzednim. Natomiast rentowność obrotu brutto spadła do

63% na Dolnym Śląsku i do 69% w Polsce, a rentowność obrotu netto – do 59% na Dolnym Śląsku i do 66% w Polsce w stosunku do roku wcześniejszego.

* dane według klasyfikacji PKD 2004

Rys. 2. Dynamika zmian wskaźników rentowności podmiotów gospodarczych w latach 2005-2011 (rok poprzedni = 100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najwyższy, ok. 60-procentowy, wzrost dynamiki rentowności obrotu brutto i netto odnotowano w 2011 r. w firmach prowadzących działalność na terenie Dolnego Śląska. Na tle Polski taka dynamika jest imponująca, biorąc pod uwagę fakt, że przedsiębiorstwa w Polsce osiągnęły wówczas zaledwie 2-procentowy wzrost rentowności obrotu brutto i netto.

W tabeli 2 przedstawiono wskaźniki płynności finansowej w latach 2005-2011 dla podmiotów gospodarczych funkcjonujących na Dolnym Śląsku w odniesieniu do podmiotów położonych na terenie Polski, a na rys. 3 dodatkowo zaprezentowano dynamikę ich zmian w analizowanym okresie. Wskaźnik płynności finansowej I stopnia (płynności natychmiastowej) określa możliwość pokrycia zobowiązań bieżących krótkoterminowymi aktywami finansowymi. Wskaźnik ten dla firm w Polsce osiągał wartość od 32% w 2005 r. do ok. 40% w roku 2010. Jego wartość stopnia dla firm dolnośląskich wynosiła od 31% w 2005 r. do ponad 62% w roku 2011. Taka wielkość wskaźników pozwala firmom regulować bieżące zobowiązania za pomocą najbardziej płynnych aktywów obrotowych bez problemów finansowych, gdyż jego standardowa wartość powinna oscylować w granicach 0,1-0,2 (10-20%) [Nowak, Cwiąkała-Małys 1999]. Przy czym stan środków pieniężnych nie tyle wpływa na płynność finansową, ile na zdolności płatnicze przedsiębiorstwa, dlatego też często

dla wskaźnika płynności gotówkowej nie określa się wartości granicznych [Nowak 2005].

Tabela 2. Wskaźniki płynności finansowej podmiotów gospodarczych w latach 2005-2011 (w %)

Wyszczególnienie		Polska	Dolnośląskie
Wskaźnik płynności finansowej I stopnia	2005*	31,9	31,2
	2006*	35,1	33,7
	2007	33,7	35,1
	2008	33,6	34,0
	2009	38,5	33,1
	2010	39,7	37,8
	2011	38,1	62,2
Wskaźnik płynności finansowej II stopnia	2005*	97,3	94,3
	2006*	101,0	102,2
	2007	98,9	103,8
	2008	95,1	100,8
	2009	102,2	101,8
	2010	105,5	108,4
	2011	102,7	127,4

* dane według klasyfikacji PKD 2004

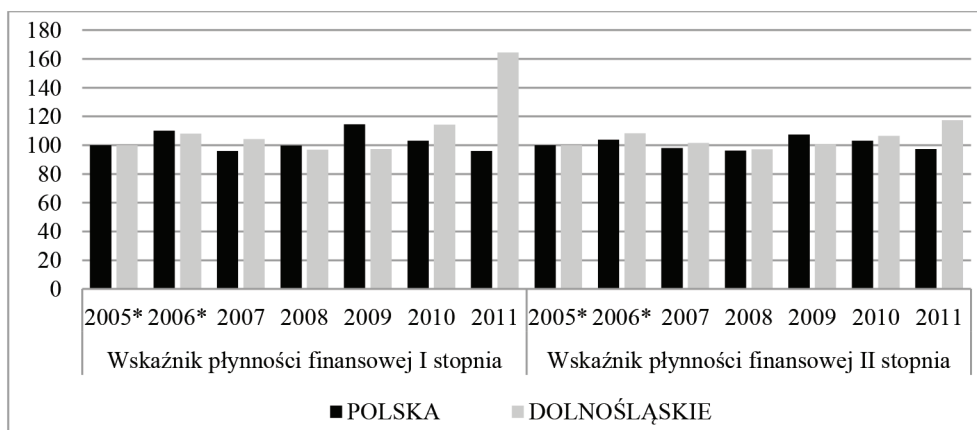
Źródło: dane GUS.

Brak środków pieniężnych na koncie nie oznacza utraty płynności finansowej przez podmiot, zwłaszcza gdy zagwarantowany jest dopływ środków z regularnie spływających należności. Natomiast nadmiar gotówki powoduje powstawanie kosztów utraconych możliwości, gdyż zainwestowane mogłyby stać się źródłem przychodów pieniężnych [Sierpińska, Wędzki 1997]. Analiza wskazuje na to, że podmioty posiadają wyższe zasoby pieniężne niż potrzebują na pokrycie bieżących zobowiązań. Zbyt wysoki poziom tego wskaźnika może dowodzić, że środki pieniężne są nadmiernie w przedsiębiorstwie gromadzone, a tym samym niewłaściwie zagospodarowywane przez ich właścicieli. Gdyby były one zainwestowane, to mogłyby przynosić dodatkowe przychody. Przedstawiona na rys. 3 dynamika wskaźników płynności wskazuje na zmienność tempa wzrostu w analizowanym okresie. W przypadku podmiotów na Dolnym Śląsku 3-procentowe obniżenie się jego wartości miało miejsce w latach 2008 i 2009, natomiast w 2010 r. nastąpił wzrost tego wskaźnika o 14%, a w 2011 r. aż o 65% w odniesieniu do okresu poprzedniego. W przypadku przedsiębiorstw na terenie Polski 4-procentowy spadek dynamiki wskaźnika płynności I stopnia odnotowano w latach 2007 i 2011.

Wskaźnik płynności finansowej II stopnia (płynności szybkiej) daje przedsiębiorstwom możliwość pokrycia zobowiązań bieżących krótkoterminowymi aktywami

finansowymi po wyeliminowaniu zapasów i rozliczeń międzyokresowych. Wynika z tego, że jeżeli podmiot będzie mógł wyegzekwować swoje należności, to wystarczają one na spłatę zobowiązań. Jak wynika z danych zawartych w tab. 2, wskaźnik płynności finansowej II stopnia osiąga poziom optymalny zarówno w przypadku podmiotów na Dolnym Śląsku, jak i w Polsce. Prawidłowa wartość tego wskaźnika powinna mieścić się w przedziale od (0,9) 1,0 do 1,2 [Dębski 2005; Czekaj, Dresler 2005], a nawet do 1,3 [Nowak 2005].

Z rysunku 3 wynika, że w analizowanym czasie dynamika zmian wskaźnika płynności II stopnia nieznacznie się zmienia. Około 3-procentowy spadek jego dynamiki nastąpił w podmiotach na Dolnym Śląsku w roku 2008, a w Polsce 3-procentowa jego obniżka nastąpiła w latach 2007 i 2008. Oczywiście, kolejny raz znajduje to potwierdzenie w niższych wynikach finansowych uzyskiwanych w tym roku przez podmioty gospodarcze, jako skutek ogólnego kryzysu ekonomicznego.

* dane według klasyfikacji PKD 2004

Rys. 3. Dynamika zmian wskaźników płynności podmiotów gospodarczych w latach 2005-2011 (rok poprzedni = 100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

4. Zakończenie i wnioski

Analiza dynamiki wyników finansowych, rentowności oraz płynności finansowej przedsiębiorstw pozwoliła sformułować kilka wniosków, a tym samym naświetlić pewne zmiany oraz tendencje, jakie miały miejsce w podmiotach gospodarczych zlokalizowanych na Dolnym Śląsku na tle kraju:

1. W analizowanym czasie zaobserwowano dwa charakterystyczne okresy wzrostu dynamiki wyników finansowych, a tym samym rentowności oraz płynności finansowej przedsiębiorstw na Dolnym Śląsku i w Polsce: pierwszy przypadał na lata od 2005-2007, drugi na lata 2009-2011.

2. Najgorsza sytuacja pod względem wyników finansowych podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na Dolnym Śląsku, a także w Polsce odnotowano w roku 2008, kiedy miał miejsce ogólny kryzys gospodarczy.

3. Zjawisko to wpłynęło niekorzystnie na działające podmioty gospodarcze, co w efekcie doprowadziło do obniżenia dynamiki oraz zmniejszenia się zysku przedsiębiorstw prowadzących działalność na Dolnym Śląsku oraz w Polsce.

4. Wzmoczona aktywność gospodarcza widoczna była dopiero w roku 2009. Można więc stwierdzić, że był to dla przedsiębiorstw rok odrabiania strat powstałych przez kryzys gospodarczy.

5. Efektem aktywności gospodarczej była widoczna poprawa wszystkich podstawowych wyników ekonomiczno-finansowych firm działających na Dolnym Śląsku i w Polsce.

6. Kolejne lata działalności przedsiębiorstw wykazały poprawę koniunktury gospodarczej, czego dowodem były lepsze wyniki finansowe w kolejnych latach, natomiast w docelowym roku 2011 znacznie poprawiła się wartość osiąganego zysku, zwłaszcza w przedsiębiorstwach na Dolnym Śląsku.

7. Pozytywne zmiany w gospodarce poprzez poprawę wyników finansowych wpłynęły na podniesienie rentowności i płynności finansowej firm na Dolnym Śląsku oraz w Polsce. Należy jednak zwrócić uwagę, że wyższą rentowność osiągały podmioty gospodarcze działające na Dolnym Śląsku, gdzie nie bez znaczenia jest konsumpcja na rynkach lokalnych, natomiast poziom płynności finansowej I i II stopnia był zbliżony dla wszystkich podmiotów gospodarczych.

8. Niepokój budzi fakt nadmiernej gotówki gromadzonej w środkach pieniężnych, co dotyczy wszystkich analizowanych przedsiębiorstw. Zbyt wysoki poziom tego wskaźnika dowodzi nadmiernego gromadzenia środków pieniężnych, które mogłyby w tym czasie przynieść dodatkowe przychody.

Przeprowadzona analiza dała możliwość oceny wyników finansowych podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na Dolnym Śląsku i w Polsce. Na jej podstawie można stwierdzić, że w analizowanym czasie uzyskiwały relatywnie wyższe wyniki finansowe, a tym samym większą płynność i rentowność w odniesieniu do przedsiębiorstw w kraju. Takie wyniki przedsiębiorstw dolnośląskich mogą wynikać z lepszej sytuacji makroekonomicznej Dolnego Śląska. Strategia województwa dolnośląskiego na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT określa wiele mocnych stron, a także szans rozwoju dla regionu, które mogą stwarzać przedsiębiorcom dolnośląskim dogodniejsze warunki prowadzenia działalności. Do mocnych stron regionu Dolnego Śląska zaliczane są m.in.: wysoki udział firm wprowadzających nowe rozwiązania w zakresie produktu, metody produkcji lub organizacji, relatywnie wysoka atrakcyjność inwestycyjna zwłaszcza w dłuższym horyzoncie czasowym, silne ośrodki przemysłowe i naukowe w regionie. Ważną sprawą jest także rozwój specjalnych stref ekonomicznych, duża ilość MSP w strukturze gospodarki oraz zdywersyfikowana struktura branżowa w sektorze MSP. Nie bez znaczenia wydaje się również występowanie dobrze rozwiniętego sektora usług

okołobiznesowych, stosunkowo duża koncentracja inwestycji zagranicznych, a także występowanie dogodnych obszarów dla różnych inwestycji gospodarczych i tworzenia miejsc pracy oraz powstawanie dużych, łatwo dostępnych ośrodków handlu hurtowego i detalicznego z pełnym asortymentem produktów. Mocną stroną Dolnego Śląska są także dobre możliwości bezpośredniego dostępu do rynku w kraju i za granicą ze względu na bliskość dużych centrów miejskich (w Saksonii np. Görlitz, Budziszyn, Drezno, a na Dolnym Śląsku: Wrocław, Jelenia Góra) oraz bogate i różnicowane walory krajobrazowe sprzyjające uprawianiu turystyki wypoczynkowej i krajoznawczej. Bardzo ważny dla działalności firmy, posiadający wpływ na rozwój gospodarczy tego regionu, jest duży regionalny rynek konsumencki, a także rosnący potencjał instytucji wsparcia biznesu.

W zakresie szans rozwoju województwa dolnośląskiego na uwagę zasługuje wprowadzenie innowacyjnych technologii w przemyśle, rozwój nowoczesnych usług, ułatwienie dostępu do kapitału, dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji rozwojowych dla podmiotów gospodarczych. Szansą dla Dolnego Śląska poprzez rozwój przedsiębiorstw są również silne związki gospodarcze, naukowe i kulturalne z odpowiednimi regionami i partnerami w innych krajach, a także rozwój turystyki biznesowej i kongresowej oraz bliskie sąsiedztwo Niemiec, jako źródła napływu turystów, w tym zainteresowanych poznawaniem kraju swoich przodków [*Strategia...* 2005].

Literatura

- Bednarski L., Borowiecki R., Duraj J., Kurtys E., Waśniewski T., Wersty B., *Analiza ekonomiczna przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2003.
- Budnikowski A., *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, PWE, Warszawa 2006.
- Czekaj J., Dresler Z., *Zarządzanie finansami przedsiębiorstw – podstawy teorii*, PWN, Warszawa 2005.
- Dębski W., *Teoretyczne i praktyczne aspekty zarządzania finansami przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2005.
- Kopeć B., *Metodyka badań ekonomicznych w gospodarstwach rolnych*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 1983.
- Kropisz-Wydra I., *Podmioty gospodarcze a kondycja ekonomiczna Jednostek Samorządu Terytorialnego w warunkach zmieniającej się koniunktury*, Roczniki Naukowe SERiA 2012, t. XIV, z. 1.
- Nowak E., *Analiza sprawozdań finansowych*, PWE, Warszawa 2005.
- Nowak W., Cwiąkała-Małys A., *Analiza sytuacji finansowej przedsiębiorstwa w gospodarce rynkowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1999.
- Ryznar J., *Metody stosowane w pracy badawczej z zakresu doradztwa rolniczego*, Wydawnictwo Akademii Rolniczej we Wrocławiu, Wrocław 1999.
- Sierpińska M., Wędzki D., *Zarządzanie płynnością finansową w przedsiębiorstwie*, PWN, Warszawa 1997.
- Stachak S., *Podstawy metodologii nauk ekonomicznych*, Książka i Wiedza, Warszawa 2003, 2006.
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku*, Wrocław 2005, załącznik do Uchwały Nr XLVIII/649/2005 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 listopada 2005 r.
- Suski-Borek G., *Ocena płynności finansowej przedsiębiorstwa*, „Rachunkowość” 2001, nr 7.

Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz o zmianie niektórych innych ustaw, DzU 2009, nr 18, poz. 97.

Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, DzU 2007, nr 155, poz. 1095, z późn. zm.

Ustawa z dnia 19 listopada 1999 r. Prawo o działalności gospodarczej, Dz U 1999, nr 101, 1178, z późn. zm.

Żabińska J. (red.), *Kryzysy finansowe, ich przyczyny, skutki i sposoby przezwyciężania*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2000.

www.stat.gov.pl.

FINANCIAL SITUATION OF ENTERPRISES LOCATED IN THE LOWER SILESIAN VOIVODESHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN TIMES OF ECONOMIC CRISIS

Summary: One of the basic problems of the financial situation of enterprises is the analysis of financial results of economic entity. Calculated financial results and the liquidity ratios and profitability allow to formulate views on the degree of the solvency of firms, the ability to regulate the current short term liabilities and their profitability. The study concerns the analysis of financial performance of economic entity in the years 2005-2011 and the dynamics of liquidity and profitability ratios. The main objective of the study is analyzing the financial situation of enterprises located in Lower Silesia against the background of Poland during the economic crisis. The results of research obtained in the study on the analysis of the dynamics of the financial results of enterprises in Lower Silesia and in Poland showed that in the analyzed period the worst in terms of achieved profit was 2008 year, when the economic crisis started. A visible effect of the crisis was a significant decline in the growth of achieved financial results. This phenomenon adversely affected the economic entities which in effect led to a decrease in the total number of enterprises functioning in Poland and Lower Silesia. In the subsequent years companies showed improvement in the economic situation, as evidenced by improved financial results in future years, while the target 2011 year significantly improved the value of the achieved profit. This helped also to improve the profitability and financial liquidity of firms.

Keywords: economic entity, financial results, profitability, liquidity, Poland, Lower Silesia.